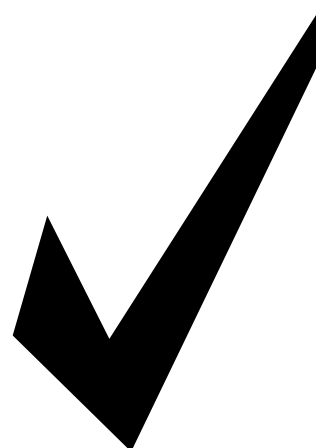

شاخص‌های قیمت
فصل ۲۲

مقدمه

سابقه بررسی قیمت‌ها و محاسبه شاخص‌های ذی‌ربط در نقاط شهری و روستایی کشور که در حال حاضر توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و مرکز آمار ایران انجام می‌گیرد، به شرح زیر است:

الف) شاخص قیمت عمده فروشی کالاها و شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی در نقاط شهری

برای اولین بار، بانک ملی ایران در سال ۱۳۱۵، محاسبه شاخص هزینه زندگی^۱ و شاخص قیمت عمده‌فروشی کالاها را در نقاط شهری آغاز کرد.

در سال ۱۳۳۸، با تغییر سال پایه، محاسبه شاخص هزینه زندگی و شاخص قیمت

عمده‌فروشی کالاها مورد تجدید نظر قرار گرفت و با تأسیس بانک مرکزی ایران در سال ۱۳۳۹، مسئولیت تهیه شاخص‌های مذکور، به این بانک محول شد. بانک مرکزی ایران، با توجه به تغییرات قابل ملاحظه در الگوی مصرف خانوارها و ترکیب هزینه آن‌ها، سال ۱۳۴۸ را سال پایه قرار داد و تجدید نظر دوم را در محاسبه شاخص هزینه زندگی و شاخص قیمت عمده‌فروشی کالاها به عمل آورد. در سال ۱۳۵۳ تحولاتی در اوضاع اقتصادی کشور پدید آمد و سال مذکور به عنوان سال پایه در نظر گرفته شد. بر همین اساس، محاسبه شاخص‌های فوق، برای سومین بار مورد تجدید نظر قرار گرفت.

در سال ۱۳۶۱، با توجه به تغییرات ایجاد شده در الگوی مصرف خانوارها که ناشی از تحولات اقتصادی و اجتماعی بعد از انقلاب

۱- منظور از "شاخص هزینه زندگی"، "شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی" است.

ب) شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی**خانوارها در نقاط روستایی**

در سال ۱۳۵۳، مرکز آمار ایران برای اولین بار، طرح آمارگیری از قیمت خرده‌فروشی تعدادی از کالاها و خدمات مصرفی در نقاط روستایی را به مرحله اجرا درآورد و از آن زمان تا مهرماه ۱۳۵۷، نتایج حاصل از آمارگیری‌های مذکور را همه‌ساله به صورت متوسط قیمت کالاها و خدمات مصرفی در نقاط روستایی، در قالب نشریات فصلی و سالانه، منتشر می‌کرد.

پس از آن، نتایج نیمه دوم سال ۱۳۵۸ و نیمه اول سال ۱۳۵۹ طرح آمارگیری فوق، به صورت متوسط قیمت و شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی روستایی در اختیار علاقمندان قرار گرفت.

از سال ۱۳۶۱ لغایت سال ۱۳۷۵، شاخص قیمت خرده‌فروشی کالاها و خدمات مصرفی خانوارها در نقاط روستایی، براساس سال پایه ۱۳۶۱ تهیه و منتشر می‌شد. همچنین در سال ۱۳۷۶، سال ۱۳۷۴ به عنوان سال پایه انتخاب و آمارهای مورد نظر برای سال‌های ۱۳۷۵ لغایت ۱۳۸۳، به تفکیک استان‌ها و کل کشور تهیه و منتشر شده است. از سال ۱۳۸۳ تا سال ۱۳۹۱، سال ۱۳۸۱ به عنوان سال پایه و از سال ۱۳۹۱ تا سال ۱۳۹۵ سال ۱۳۹۰ به عنوان سال پایه مبنای محاسبه بوده است. در حال حاضر بر

اسلامی بود، این سال به عنوان سال پایه انتخاب شد و تجدید نظر در زمینه محاسبه شاخص‌های مذکور به عمل آمد.

در سال ۱۳۶۹، با پایان یافتن جنگ تحمیلی و تغییر شرایط اقتصادی، ضرورت تجدید نظر در سال پایه احساس شد و این سال را بانک مرکزی به عنوان سال پایه انتخاب کرد. بانک مرکزی در سال ۱۳۷۸، سال پایه را برای "شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران" از سال ۱۳۶۹ به سال ۱۳۷۶ تغییر داد. همچنین این شاخص از سال ۱۳۸۵ بر اساس سال پایه ۱۳۸۳ محاسبه و ارائه شده است. لازم به ذکر است از سال ۱۳۸۱ محاسبه این شاخص در دفتر "شاخص قیمت‌ها"ی مرکز آمار ایران آغاز شد و از سال ۱۳۹۰ مقرر شد اطلاعات این شاخص در سالنامه آماری استان بر اساس سال پایه ۱۳۸۱ ارائه شود. از سال ۱۳۹۱ تا سال ۱۳۹۵ اطلاعات این شاخص براساس سال پایه ۱۳۹۰ توسط دفتر شاخص قیمت مرکز آمار ایران محاسبه و در سالنامه آماری استان قرار گرفت. در حال حاضر بر اساس آخرین تجدیدنظر، سال ۱۳۹۵ به عنوان سال پایه مبنای محاسبه قرار گرفت و سال‌های قبل تا سال ۱۳۹۰ نیز بروزرسانی گردید.

گروه‌های اصلی و زیر گروه‌های آن‌ها را گروه‌های فرعی کالاها و خدمات می‌نامند.

در ضمن، گروه‌های کالاها و خدمات بر حسب نیاز بر اساس گروه‌های اختصاصی نیز طبقه‌بندی می‌شوند.

سال پایه: سال معین و ثابتی است که درصد تغییرات شاخص، نسبت به آن سنجیده می‌شود و عدد شاخص در آن سال برابر ۱۰۰ است. **ضریب اهمیت:** سهم هر کالا یا خدمت را در مجموعه کالاها و خدمات مشمول شاخص، ضریب اهمیت می‌گویند. در شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی، سهم هر کالا یا خدمت، نسبت هزینه پرداختی خانوار، برای آن کالا یا خدمت به کل هزینه خانوار می‌باشد. در شاخص قیمت عمده‌فروشی، سهم هر کالا، ارزش فروش عمده‌فروشی کالا به کل ارزش عمده‌فروشی کالاها می‌باشد.

نقاط شهری: رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم "فصل ۲- جمعیت".

نقاط روستایی: رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم "فصل ۲- جمعیت".

گزیده اطلاعات

شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی خانوارهای شهری در سال ۱۳۹۶ با افزایشی به میزان ۷/۵ درصد نسبت به سال قبل به عدد ۱۰۷/۵ (بر مبنای سال پایه ۱۳۹۵) رسید. شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای شهری در دو گروه اختصاصی "کالاها" و

اساس آخرین تجدیدنظر، سال ۱۳۹۵ به عنوان سال پایه مبنای محاسبه قرار گرفته است.

تعاریف و مفاهیم به کار رفته در این فصل به شرح زیر است:

شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی: معیار سنجش تغییرات قیمت تعداد معین و ثابتی از کالاها و خدمات مورد مصرف خانوار نسبت به سال پایه، شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی نامیده می‌شود.

طبقه‌بندی در گروه‌های کالاها و خدمات:

طبقه‌بندی کالاها و خدمات در شاخص‌های قیمت، بر اساس ماهیت آن‌ها و طبقه‌بندی‌های بین‌المللی و نیازهای ملی انجام گرفته است، ولی مبنای کلی، طبقه‌بندی پیشنهادی سازمان ملل (COICOP)^۲ برای کالاها و خدمات مصرفی، SITC^۳ برای عمده‌فروشی می‌باشد که بنا بر ملاحظات اقتصاد ایران، تغییراتی در آن داده شده است.

در این طبقه‌بندی‌ها، کالاها و خدمات به چند گروه بزرگ تقسیم می‌شود که هر یک از آن‌ها چندین زیرگروه دارد. گروه‌های بزرگ را

^۲- طبقه‌بندی مصرف فردی بر حسب هدف

(Classification of Individual Consumption According Purpose: COICOP)

^۳- طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی تجارت (Standard

International Trade Classification: SITC)

افزایش بیش‌ترین تغییر و در گروه "حمل‌ونقل" با ۳/۷ درصد افزایش کمترین تغییرات را نشان می‌دهد.

"خدمات" نسبت به سال ۱۳۹۵ به ترتیب ۷/۰ و ۷/۹ درصد افزایش یافته است. در گروه "خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات"، شاخص بهای "سبزی‌ها و حبوب" با ۲۶/۲ درصد افزایش بیش‌ترین تغییرات و شاخص بهای "ماهی‌ها و صدف‌داران" با ۲/۹ درصد کاهش کمترین تغییرات را نسبت به سال ۱۳۹۵ داشته است. این شاخص در گروه کالاهای غیرخوراکی و خدمات، در گروه "آموزش" با ۱۶/۷ درصد افزایش بیش‌ترین تغییر و در گروه "حمل‌ونقل" با ۳/۱ درصد افزایش کمترین تغییرات را نشان می‌دهد.

شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی خانوارهای روستایی در سال ۱۳۹۶ با افزایشی به میزان ۱۰۷/۷ درصد نسبت به سال قبل به عدد ۱۰۷/۷ (بر مبنای سال پایه ۱۳۹۵) رسید. شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای روستایی در دو گروه اختصاصی "کالاها" و "خدمات" نسبت به سال ۱۳۹۵ به ترتیب ۷/۶ و ۷/۸ درصد افزایش یافته است. در گروه "خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات"، شاخص بهای "سبزی‌ها و حبوب" با ۳۱/۴ درصد افزایش بیش‌ترین تغییرات و شاخص بهای "ماهی‌ها و صدف‌داران" با ۳/۶ درصد کاهش کمترین تغییرات را نسبت به سال ۱۳۹۵ داشته است. این شاخص در گروه کالاهای غیرخوراکی و خدمات، در گروه "آموزش" با ۱۵/۶ درصد

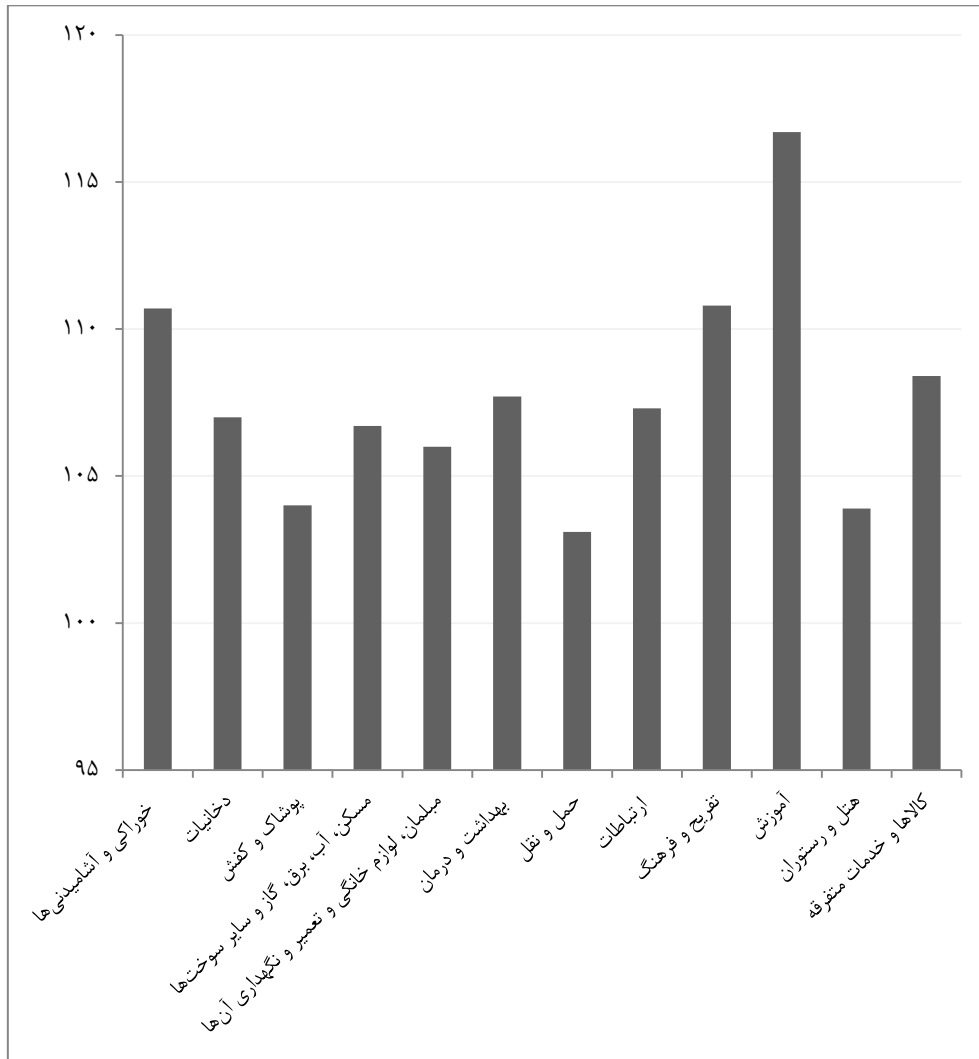
۲۲-۱- شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای شهری برحسب گروه‌های اختصاصی، اصلی و برخی از گروه‌های فرعی (۱۳۹۵=۱۰۰)

گروه‌های کالاها و خدمات	۱۳۹۰	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	درصد تغییر سال ۱۳۹۶ نسبت به سال ۱۳۹۵
شاخص کل.....	۱۰۰/۰	۴۳/۱	۷۲/۳	۸۱/۳	۹۰/۵	۱۰۷/۵	۷/۵
گروه‌های اصلی و فرعی:							
خوراکی و آشامیدنی‌ها.....	۲۱/۵	۳۶/۹	۷۹/۴	۸۶/۲	۹۲/۹	۱۱۰/۷	۱۰/۷
خوراکی‌ها.....	۲۰/۷	۳۶/۸	۷۹/۴	۸۶/۲	۹۲/۹	۱۱۰/۸	۱۰/۸
نان و غلات.....	۵/۱	۳۴/۵	۷۰/۳	۷۸/۰	۸۷/۱	۱۰۸/۰	۸/۰
گوشت قرمز، سفید و فراورده‌های آن‌ها.....	۴/۲	۳۶/۲	۸۱/۱	۸۶/۸	۹۱/۸	۱۰۹/۳	۹/۳
گوشت قرمز و گوشت ماکیان.....	۳/۳	۴۳/۴	۸۷/۰	۹۱/۳	۹۰/۵	۱۱۲/۵	۱۲/۵
ماهی‌ها و صدف‌داران.....	۰/۹	۲۲/۵	۶۹/۷	۷۸/۰	۹۴/۳	۹۷/۱	-۲/۹
لبنیات و تخم‌مرغ.....	۲/۳	۳۸/۸	۷۷/۵	۸۵/۷	۹۳/۴	۱۱۱/۷	۱۱/۷
روغن‌ها و چربی‌ها.....	۰/۹	۴۲/۳	۹۱/۵	۹۵/۸	۹۶/۲	۱۰۸/۴	۸/۴
میوه‌ها و خشکبار.....	۳/۲	۳۷/۴	۸۳/۵	۹۳/۰	۹۹/۳	۱۰۶/۳	۶/۳
سبزی‌ها و حبوب.....	۲/۸	۳۶/۴	۸۹/۲	۹۲/۰	۹۸/۱	۱۲۶/۲	۲۶/۲
قند و شکر و شیرینی‌ها.....	۰/۹	۴۳/۵	۷۹/۶	۸۶/۸	۹۳/۶	۱۰۵/۵	۵/۵
ادویه و چاشنی‌ها.....	۱/۲	۴۱/۳	۷۹/۷	۸۸/۶	۹۵/۱	۱۰۷/۱	۷/۱
چای و سایر آشامیدنی‌ها (غیر الکلی).....	۰/۸	۳۸/۲	۷۸/۰	۸۵/۸	۹۲/۶	۱۰۹/۳	۹/۳
دخانیت.....	۰/۵	۲۴/۷	۸۲/۰	۸۵/۸	۸۷/۸	۱۰۷/۰	۷/۰
پوشاک و کفش.....	۵/۵	۴۵/۳	۸۱/۰	۹۰/۴	۹۵/۷	۱۰۴/۰	۴/۰
مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها.....	۳۳/۳	۴۷/۲	۵۷/۵	۶۷/۲	۸۲/۸	۱۰۶/۷	۶/۷
مسکن.....	۲۸/۵	۶۲/۳	۷۷/۶	۸۸/۰	۹۵/۶	۱۰۷/۲	۷/۲
اجاره.....	۲۸/۲	۶۲/۴	۷۷/۵	۸۸/۰	۹۵/۶	۱۰۷/۲	۷/۲
نگهداری و تعمیر واحد مسکونی.....	۰/۲	۵۳/۸	۸۱/۵	۸۹/۰	۹۶/۳	۱۰۳/۷	۳/۷
آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها.....	۴/۹	۲۲/۷	۲۴/۸	۳۳/۴	۶۲	۱۰۳/۷	۳/۷
میلمان، لوازم خانگی و تعمیر و نگهداری آن‌ها.....	۴/۶	۴۴/۵	۸۴/۶	۹۱/۷	۹۶/۷	۱۰۶/۰	۶/۰
بهداشت و درمان.....	۹/۱	۴۲/۲	۶۸/۶	۸۰/۷	۹۰/۸	۱۰۷/۷	۷/۷
حمل و نقل.....	۹/۸	۴۵/۴	۷۲/۳	۸۷/۱	۹۵/۱	۱۰۳/۱	۳/۱
ارتباطات.....	۲/۸	۷۸/۰	۹۰/۰	۹۲/۱	۹۸/۴	۱۰۷/۳	۷/۳
تفریح و فرهنگ.....	۲/۶	۴۹/۰	۸۰/۱	۸۷/۸	۹۳/۶	۱۱۰/۸	۱۰/۸
آموزش.....	۲/۲	۴۶/۶	۵۹/۰	۷۱/۳	۸۴/۱	۱۱۶/۷	۱۶/۷
هتل و رستوران.....	۳/۰	۴۵/۶	۸۰/۰	۸۸/۵	۹۵/۴	۱۰۳/۹	۳/۹
کالاها و خدمات متفرقه.....	۵/۱	۴۳/۱	۷۹/۰	۸۶/۰	۹۰/۴	۱۰۸/۴	۸/۴
گروه‌های اختصاصی:							
کالاها.....	۴۹/۶	۳۷/۱	۷۱/۶	۷۹/۸	۸۹/۲	۱۰۷/۰	۷/۰
خدمات.....	۵۰/۴	۵۴/۴	۷۳/۵	۸۴/۲	۹۳	۱۰۷/۹	۷/۹
شاخص کل ^(۱)	۷۱/۸	۳۹/۵	۷۱/۳	۸۰/۱	۸۹/۵	۱۰۷/۶	۷/۶

۱- شاخص کل منهای ارزش اجاری واحدهای مسکونی ملکی.

مأخذ- مرکز آمار ایران. دفتر شاخص قیمت‌ها.

۲۲-۱- شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای شهری
برحسب گروه های اصلی: ۱۳۹۶

مبنا: جدول ۲۲-۱

۲-۲- شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای روستایی برحسب گروه‌های اختصاصی، اصلی و برخی از گروه‌های فرعی (۱۳۹۵=۱۰۰)

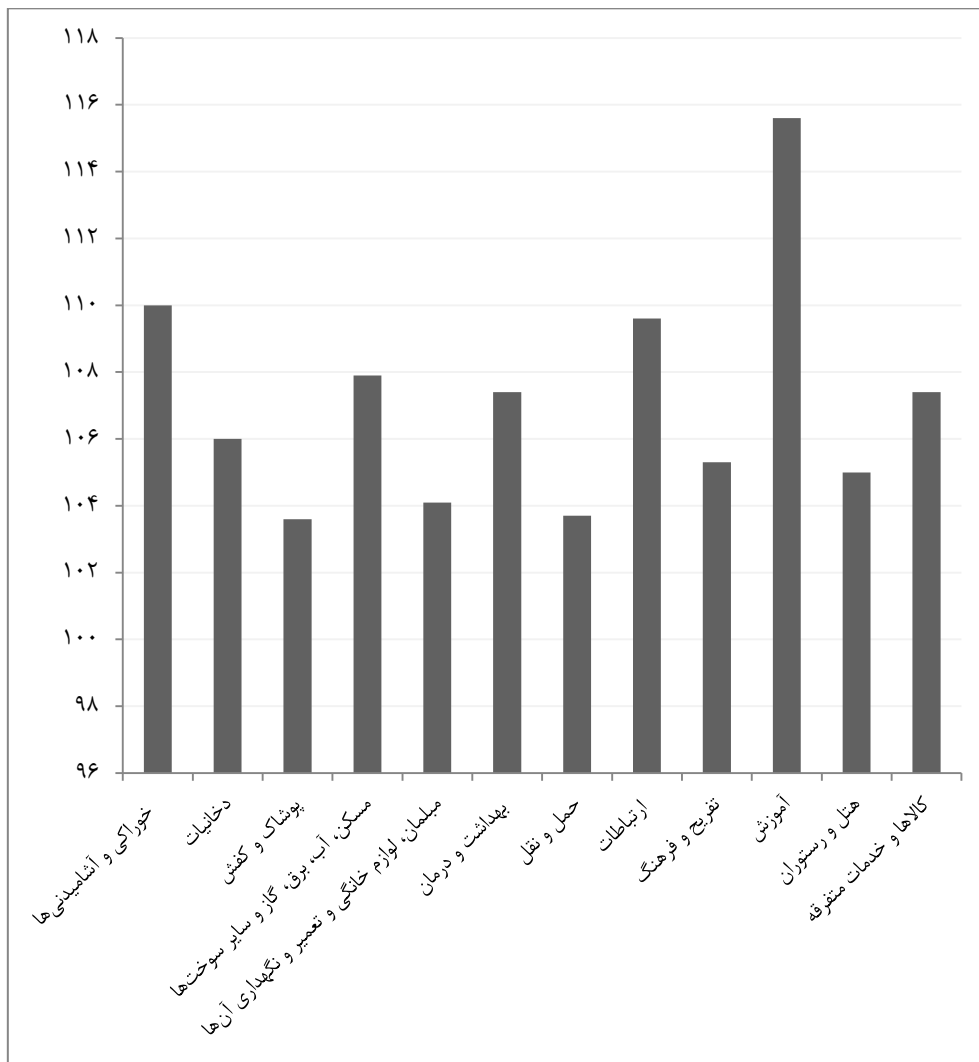
گروه‌های کالاها و خدمات	۱۳۹۰	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	درصد تغییر سال ۱۳۹۶ نسبت به سال ۱۳۹۵
شاخص کل.....	۱۰۰/۰	۷۱/۶	۸۰/۶	۹۱/۰	۱۰۰/۰	۱۰۷/۷	۷/۷
گروه‌های اصلی و فرعی:							
خوراکی و آشامیدنی‌ها.....	۳۳/۷	۷۲/۰	۷۸/۳	۸۹/۸	۱۰۰/۰	۱۱۰/۰	۱۰/۰
خوراکی‌ها.....	۳۱/۶	۷۱/۹	۷۸/۰	۸۹/۷	۱۰۰/۰	۱۱۰/۱	۱۰/۱
نان و غلات.....	۹/۵	۶۳/۶	۷۱/۸	۸۳/۸	۱۰۰/۰	۱۰۵/۱	۵/۱
گوشت قرمز، سفید و فرآورده‌های آن‌ها.....	۵/۷	۸۱/۸	۸۶/۷	۹۲/۶	۱۰۰/۰	۱۰۸/۹	۸/۹
گوشت قرمز و گوشت ماکیان.....	۴/۶	۸۸/۳	۹۱/۵	۹۱/۷	۱۰۰/۰	۱۱۱/۹	۱۱/۹
ماهی‌ها و صدف‌داران.....	۱/۱	۶۹/۹	۷۷/۹	۹۴/۲	۱۰۰/۰	۹۶/۴	-۳/۶
لبنیات و تخم‌مرغ.....	۲/۸	۷۹/۰	۸۷/۳	۹۵/۰	۱۰۰/۰	۱۰۸/۱	۸/۱
روغن‌ها و چربی‌ها.....	۱/۳	۹۰/۱	۹۴/۶	۹۶/۳	۱۰۰/۰	۱۰۴/۸	۴/۸
میوه‌ها و خشکبار.....	۴/۵	۵۹/۴	۶۳/۳	۸۹/۰	۱۰۰/۰	۱۰۹/۰	۹/۰
سبزی‌ها و حبوب.....	۴/۴	۷۸/۲	۸۱/۹	۹۲/۴	۱۰۰/۰	۱۳۱/۴	۳۱/۴
قند و شکر و شیرینی‌ها.....	۱/۵	۷۹/۵	۸۶/۱	۹۳/۳	۱۰۰/۰	۱۰۲/۵	۲/۵
ادویه و چاشنی‌ها.....	۱/۹	۷۷/۷	۸۸/۹	۹۵/۸	۱۰۰/۰	۱۰۴/۸	۴/۸
چای و سایر آشامیدنی‌ها (غیر الکلی).....	۱/۱	۷۵/۸	۸۶/۴	۹۳/۲	۱۰۰/۰	۱۰۶/۸	۶/۸
دخانیات.....	۱/۲	۸۲/۹	۸۷/۳	۹۰/۲	۱۰۰/۰	۱۰۶/۰	۶/۰
پوشاک و کفش.....	۵/۰	۸۰/۷	۹۱/۲	۹۶/۳	۱۰۰/۰	۱۰۳/۶	۳/۶
مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها.....	۲۳/۷	۵۴/۰	۶۳/۱	۷۶/۰	۱۰۰/۰	۱۰۷/۹	۷/۹
مسکن.....	۱۷/۰	۶۱/۹	۷۷/۱	۹۵/۴	۱۰۰/۰	۱۰۷/۲	۷/۲
اجاره.....	۱۶/۸	۶۲/۴	۸۸/۰	۹۵/۶	۱۰۰/۰	۱۰۷/۲	۷/۲
نگهداری و تعمیر واحد مسکونی.....	۰/۳	۴۰/۹	۵۹/۵	۷۰/۷	۱۰۰/۰	۱۰۵/۰	۵/۰
آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها.....	۶/۶	۴۶/۷	۵۰/۱	۶۵/۴	۱۰۰/۰	۱۰۹/۹	۹/۹
مبلمان، لوازم خانگی و تعمیر و نگهداری آن‌ها.....	۵/۷	۴۲/۵	۸۳/۴	۹۱/۹	۱۰۰/۰	۱۰۴/۱	۴/۱
بهداشت و درمان.....	۹/۰	۴۱/۶	۶۸/۵	۸۰/۶	۱۰۰/۰	۱۰۷/۴	۷/۴
حمل و نقل.....	۱۱/۸	۳۹/۶	۶۸/۴	۹۰/۷	۱۰۰/۰	۱۰۳/۷	۳/۷
ارتباطات.....	۲/۸	۷۶/۲	۸۸/۲	۹۱/۰	۱۰۰/۰	۱۰۹/۶	۹/۶
تفریح و فرهنگ.....	۱/۵	۵۰/۵	۷۵/۱	۸۴/۴	۱۰۰/۰	۱۰۵/۳	۵/۳
آموزش.....	۱/۳	۴۴/۷	۵۴/۸	۶۸/۰	۱۰۰/۰	۱۱۵/۶	۱۵/۶
هتل و رستوران.....	۰/۹	۳۸/۹	۶۹/۷	۸۱/۲	۱۰۰/۰	۱۰۵/۰	۵/۰
کالاها و خدمات متفرقه.....	۴/۵	۳۸/۳	۷۳/۶	۸۲/۲	۱۰۰/۰	۱۰۷/۴	۷/۴
گروه‌های اختصاصی:							
کالاها.....	۶۵/۰	۳۸/۱	۸۰/۸	۹۱/۳	۱۰۰/۰	۱۰۷/۶	۷/۶
خدمات.....	۳۵/۰	۴۷/۸	۷۹/۶	۹۰/۱	۱۰۰/۰	۱۰۷/۸	۷/۸
شاخص کل ^(۱)	۸۳/۲	۷۱/۲	۸۰/۱	۹۰/۷	۱۰۰/۰	۱۰۷/۸	۷/۸

۱- شاخص کل منتهای ارزش اجاری واحدهای مسکونی ملکی.

مأخذ- مرکز آمار ایران. دفتر شاخص قیمت‌ها.

۲-۲۲- شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای روستایی
برحسب گروه های اصلی: ۱۳۹۶

مبنا: جدول ۲-۲۲